

Matematik Köyü'nde 15 Gün

Ali Törün / a_torun60@hotmail.com

*Başka türlü bir şey benim istediğim
Ne ağaca benzer, ne de buluta
Burası gibi değil gideceğim memleket*

Can Yücel

Bu yaz arkadaşım ile birlikte Nesin Matematik Köyü'nün yolunu tuttuk. On beş günlüğüne yaz okulunun öğrencisiydik. Orada yaşadıklarımı, Köy'le ilgili izlenimlerimi, düşündüklerimi, hissettiklerimi MD okurlarıyla paylaşmak istiyorum.

Öncelikle okulun adı: Matematik Köyü... İlk okuyanda, ilk duyanda şiir etkisi yaratan, imgenin gerçeğe dönüşmesinin adı, küçük bir şiir. Bu iki sözcük bana Matematik Köyü'nün köylüsü olmakla, bir okulun öğrencisi olmak arasındaki farkı işaret ediyor. Sanki bu fark Köy için bir ipucu.

Matematik Köyü, İzmir'in Selçuk ilçesinin Şirince Köyü'ne 1 km uzaklıkta çam ve zeytin ağaçlarının arasında kurulmuş. Matematikçi ve filozof Tales'in yaşadığı topraklara ve felsefe tarihinde ilk okul olarak bilinen İyonya Okulu'na çok da uzak değil. Aynı coğrafyanın 2500 yıl sonrasında.

Köyün inşasında büyük ölçüde ahşap, taş, saman ve çamur kullanılmış. Köy çeşmesi, köy meydanı, taş evler, açık havadaki amfi tiyatro (Aziz Nesin Amfisi), kütüphane (Robert Langlands Salonu)... Nesin Matematik Köyü'nde yaşarken sık sık Antik Yunan okullarını düşündüm. Köy'de yaşayanların sabahtan akşama kadar matematikle uğraşıyor olması mı, radyonun, televizyonun, müzik yayınının olmaması mı, Köy'ün çeşitli yerlerindeki

açık hava kitaplıkları mı? Yoksa tarih boyunca Batı Anadolu kıyılarının bilimin ve aydınlanmanın beşiği olması mı? Bilemiyorum, sanki iki bin beş yüz yıllık bir mirasın içindeydim.

Bir dağın kuytusunda, çam ve zeytin ağaçları arasında bir matematik bahçesi... Siyaset ve devlet Matematik Köyü'ne karşı cimrilemiş, hatta onu yok saymış, cezalandırmış; ama doğa tam tersine cömert davranmış. Matematik Köyü de bu eli açıklığın, bu güzelliğin kıymetini bilmiş. Ağaçlara hiç dokunulmamış, hepsinin keyfi yerinde, "rahatı kaçan ağaç" yok, yenileri eklenmiş. Serviler, kavaklar, dutlar dikilmiş. Yol kenarlarında ve "Cennet Bahçesi"nde kıyı kıyı, renk renk petunyalar, ortancalar, zakkumlar, papatyalar, menekşeler açmış. Bir de "Cennet Bahçesi"'nin havuzunda bir nilüfer çiçeği var ki her çiçek açışı Köy muhtarı tarafından "Bakın! Nilüfer çiçek açmış, bu yaz n 'inci kez..." diye sayısıyla anons ediliyor.

Başka Bir Dünya

Köye bir pazar akşamı ulaştık. Pazartesi dersler başlıyor. Öğretmenlikten öğrenciliğe terfi ediyor olmanın heyecanıyla günlük programı öğrendik. Kahvaltı sabahın yedisinde... Demek en geç altı buçukta kalkılacak... Arkadaşım, "Eh burası tatil köyü değil" dedi. İlk ders saat sekizde. Sabah dersleri 12'de bitiyor. Saat 16'ya kadar yemek, dinlenme, öğle uykusu ya da çalışma... Saat 16'yla 20 arası dört saat daha ders ve sonrasında akşam yemeği. Cumartesi ve pazar da dahil haftanın altı günü, günde sekiz saat ders var. Perşembe günleri tatil ve o günde de yörenin turistik ve tatil bölgelerine topluca geziler düzenlenecek.

Temizlik, bulaşık gibi gündelik işlerin katılımcılar arasından oluşturulan ekiplerce, imece yoluyla yapılacağını ve bir aşımızın bulunduğunu öğreniyoruz. Herkes her işte fiziksel gücü oranında çalışacak. Anlıyorum ki kimsenin kimseye emretmeyece-

ği, kolektif bir hayatın ilk akşamındayız. Duru bir sevinç kaplıyor içimi. Bu Köy'ü geçen yıl emek emek yaratanları, inşaatında çalışan gençleri düşünüyorum. "Onların o matematik sevgisiyle dolu karşılıksız çabaları sayesinde buradayız" diyorum oda arkadaşşıma. Derslerin heyecanı ve başka bir dünyada olmanın mutluluğuyla uyumaya çalışıyorum.

Biz bu işin tadındayız

Ne paraya çevrilmez biz onun ardındayız

Behçet Necatigil

Sıcak bir haziran günü. Kahvaltı hazırlığında aşımıza yardım etme görevi arkadaşşımla bana verildiğinden sabah erken kalkıyoruz. Masaları temizlemek, kahvaltı malzemelerini masalara taşımak, ekmek kesmek ve aşımızın isteklerini yerine getirmek bizim görevimiz.

Bulduğumuz dönemde Yazokulu'nda "Öğretmenlere Matematik Programı" için sadece ikimiz varız ve yaklaşık yetmiş lise öğrencisiyle aynı sınıftayız. Kahvaltıda birlikte ders göreceğimiz öğrencilerle tanışıyoruz. Üç büyük kentten gelenlerin yanı sıra, Şırnak, Adana, Konya gibi şehirlerden de gelen öğrenciler var.

Kahvaltı yaptığımız yemek salonunda buzdolabının yanındaki kumbaraya gözüm takılıyor. Buzdolabındaki içeceklerin fiyat listesi asılmış. Alınan ürünün bedeli kumbaraya atılıyor. Bu işe bakan bir görevli yok. Arkadaşıma "Bak, insana güvenenlerin, onu potansiyel bir suçlu gibi görmeyenlerin köyündeyiz" diyorum.

Aziz Nesin Amfi'sindeki ilk dersimize giriyoruz. Açık havada, iki zeytin ağacının önünde iki yeşil tahta ve tebeşirler. Gözlerim tahtalara ilişiyor. Acaba geçen yıl, matematiğin insan beynine vereceği zararı engellemek için devlet tarafından mühürle-

nerek tutuklanan tahtalar bunlar mıydı diye düşünüyorum. Köy'ün muhtarı o tahtalara yazıyor, matematiğin felsefesinden söz ediyor. Matematiksel nesnelere açıklıyor. Gerçek sayılar neden sayılamaz, 0,9999... neden 1'e eşittir gibi öğrencilerden gelen sorularla matematik yapmaya başlıyoruz.

Köy'deki Matematik

İlerleyen günlerde matematik denizinin derinliklerine dalmadan uçsuz bucaksız sularında yüzmeye çalışıyoruz. Kombinatorik, eşyapı dönüşümleri, çizge teorisi, Peano aksiyomları, matematiksel oyunlar ve oyun stratejileri, calculus gibi değişik alanlarda dolaşıyoruz. Matematik yapmanın sözü değil kendisi var. Matematiğin yukarıda saydığım farklı farklı alanları bu amaç için birer araç olarak kullanılıyor. Öğrenciler olağanüstü bir hikâyeye dinlemiş gibi dersleri izliyorlar. Belki matematiksel düşünmenin, kanıtın ne olduğunu ve önemini saatler, hatta haftalar süren konferanslarla anlatabilirsiniz; ama bu kadar etkili olması mümkün değil. "Kanıtla!" ve "kanıtlayalım" derslerin en sık kullanılan sözcükleri. Köy'ün muhtarı: "Ben hep kanıtlarım, hiç kabullenmem" diyor ve ekliyor "Ya şeytan doldurursa?" Kanıtın ne olduğunu yaparak, yaşayarak tahta başında öğreniyoruz. Matematik gemisinin kanıt olmadan yüzemeyeceği anlatılıyor.

*Denizin morluğunu belirtmek için
Deniz mordur demek yetmiyor
O morun gerekçesini de belirtmeli
Denizle olan ilişkisini de
Ondan sonra deniz mor*

Metin Eloğlu

Burada matematik, okullardaki programdan bağımsız, anlamak ve keşfetmek için yapılıyor. Üniversiteye giriş sınavına ve okul derslerine hazır-

lık olur düşüncesiyle Köy'e gelen öğrenciler hayal kırıklığı içindeler. Öte yandan meslek hayatımda sıklıkla karşılaştığım bir olayı burada da yaşıyorum. Bazı öğrenciler sorulan sorular karşısında benden daha doğru, daha güzel düşünerek soruları yanıtlıyorlar.

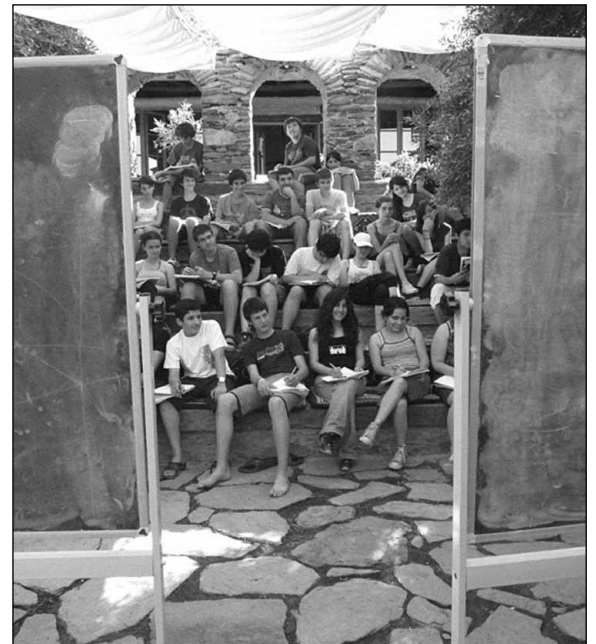
*Neler öğrenmiyor ki çetrefilli güz
Denesiz bahardan*

Cemal Süreya

Geometri derslerinde konikler ve projektif geometri anlatılıyor. Bu dersi veren Andrei Ratiu, aksanlı bir Türkçeyle konuştuğundan dersin adının konikler değil komikler olması gerektiğini söylese de mükemmel bir anlatımı var. Bizleri, bir çocuğu elinden tutup gezdirir gibi Öklit düzleminde dolaştırıyor. Dersler bir geometri bayramı havasında. Perge'li Apollonios'un büyüğü dünyasından eliptik bir bilardo masasının gizemine, Poncellet'nin zindanlarından projektif geometrinin sonsuzuna taşıyoruz. Bir bahçe gibi renkli, birbirinden ilginç sorularla karşılaşıyoruz.

Üstümüz Başımız Matematik

Dersler hep zamanında başlıyor, her sabah saat sekizde tahta tebeşirle buluşuyor. Zaman çizelgesine bire bir uyuluyor. Saat 18-20 arası problem saati olarak belirlenmiş. Öğrencilerden bir saat boyunca bir problemle uğraşma sabrı ve çabası isteniyor. Bazen problemi çözen, çıkıp çözümünü anlatıyor ve alkışlanarak ödüllendiriliyor. Köy muhtarı-

nın “Az konuş, çok düşün” uyarısına karşın pek düşünmeden “Buldum!” diyerek ortaya atılıp sorunun çözümüyle ilgisi olmayan şeyler söyleyenlerse üzerlerine su sıkılarak ıslanmayı göze alanlar

oluyor. Bazı günlerdeyse problem çözülemiyor ve çözüm hakkındaki tartışmalar akşam yemeğine taşınıyor. Problem saati, en zevkli ve heyecanlı anların yaşandığı bir zaman dilimi olarak yaşayacak anılarımda.

Bu arada verilen ödevlerden söz etmeliyim. Her gün birkaç soru ertesi gün yanıtlanmak üzere ödev olarak veriliyordu. Bu sorularla öğleden sonraki “boş zamanda” ya da akşam yemeğinden sonra uğraşıyorduk. Bu problemlerle ilgilenmeyen öğrenciler olduğu gibi matematiği ciddiye alan, kendi başına matematik yaparak dinlenen öğrencilerin sayısı da az değildi. Ne yalan söyleyeyim bizim için çoğu gün yemek saatleri dışında sabahtan gece geç saatlere kadar çalışarak geçti. Üstümüz başımız matematik dolaştık Köy sokaklarında.

Neydi bizi bu kadar matematikle içli dışlı yapan? Matematik sevgimiz mi? Ödev yapmamanın mahcubiyet duygusu mu? Köy’deki yaşam biçimi mi? Belki hepsi. Ama son sorunun yanıtı kesinlikle

evet. Çünkü Matematik Köyü’nün, insanı çalışkan kılan bir havası var.

Hayatı Öğreniyoruz

Matematik Köyü’nde geçirdiğim on beş gün boyunca kolektif hayatın insanı insan yapan özelliklerini yaşadım. Hayatında hiç tuvalet temizlememiş, bulaşık yıkamamış, inşaatta çalışmamış gençlerin bu işleri yaptıktan sonraki duygu ve düşüncelerini öğrendim. Konuştuğum öğrencilerin hemen hepsi “Hayatı öğreniyoruz” diyorlardı. Mutlaka hayat bu kadar kolay öğrenilemezdi; ama o gençlerin yüzünde yardımlaşma ruhunun mutluluğu vardı. Köye gelişimizin ilk haftasıydı. Buzdolabının yanındaki kumbaradan olması gereken miktarın yarısından bile az bir para çıktığı duyurulduğunda öğrencilerdeki duyarlılık görülmeye değerdi. İnsanı değiştirmek çok zor. Eğitimin temel hedefi değişim. On beş gün çok kısa bir süre.

Ama Matematik Köyü bu değişim için bir aydınlanma kıvılcımı. Bu köyde yaşarken ülkemizin yüzyıl sonrasında gibiydim. Ne güzel olur ülkemiz de böyle bir köye dönüşse!

*Bu sayfaya her şeyi yazdım, her şeyi söyledim!
Kırmızı kiremitleri, evcil domuzları bir bir elledim
Turgut Uyar*

Bu yazı Matematik Köyü’ne övgü olarak algılanabilir. Ama artık ben, büyük bir düşe konuk ve tanık olan bir matematik köylüsüyüm. Döndükten sonra bile oraya olan aidiyetimin, köylülüğümün sürdüğünü hissediyorum. Köy, beni kendi masasına çekti. Orada geçirdiğim on beş gün hayatımın en güzel ve en anlamlı dönemlerinden biriydi. ♦